

Hupka Emese

Diskurzus- és társalgási jelenségek elemzése a magyar trashkultúrában kognitív nyelvészeti keretben

Bevezetés

Ha egy ismerősünk megmutat nekünk egy szórakoztató, bár kevésbé emelkedett tartalmat, az nagy valószínűséggel nevetést, nem pedig megbotránkozást vált ki belőlünk a megtekintése, és úgy véljük, hogy barátunk alábecsüli ízlésünket. „Olyan rossz, hogy már jó” – ez a befogadói attitűd jellemzi a kulturális ‘trash’ jelenségét. De megragadható-e a ‘trash’ nyelvészeti szempontból? Mire engednek következtetni a trashvideók szövegei?

Abban, hogy valamit rossznak, helytelennek titulálunk, a normatuda-tunk vezérel minket. Normáink pedig kulturális prototípusok, sémák szerint értelmezendők, forgatókönyvek alapján kikövetkeztethetők. Hipotézisem, hogy e sematikus kognitív működéseket – azáltal, hogy felfedez-zük őket a trashvideókban – mi is sémák alapján értelmezzük, így a videóknban lévő megnyilatkozásokat kreatívnak, viccesnek tarthatjuk szokatlanságuk miatt, függetlenül a beszélők intencióitól. A szövegekben a hagyományos nyelvhasználattól eltérő nyelvi megvalósulásokat – a tel-jesség igénye nélkül – vizsgálom mind a nyelvi kód, mind a kontextus tekintetében. A tanulmányban a felhasznált nyelvészeti kutatási módsze-rek, szemléletek rövid bemutatása után a kulturális ‘trash’ mibenlétét tag-laló rész következik, majd a szövegelemzések következnek. A tanulmány nem terjed ki a megszólalók különböző mentális problémáira vagy a különböző tudatmódosítók általi befolyásoltság jeleire, továbbá multi-mediális elemzésbe sem bocsátkozom.

A diskurzus- és társalgáselemzés témakörében az angol nyelvű (Brown–Yule 1983, Widdowson 2004) és a magyar szakirodalomból (Pléh 2012) is merítettem. A kognitív nyelvészet tekintetében pedig Tolcsvai Nagy Gábor (2013) és a Kövecses–Benczes (2010) szerzőpáros összefoglaló kötetei alapján dolgoztam. A trashról szóló résznél Duranti (1997) nyelvészeti antropológiai munkájára, Cartmell (1997) és Sági (2010) írására, illetve különböző publicisztikákra támaszkodtam, tekintve, hogy a témával kapcsolatos tudományos szakirodalom hiánycikknek szá-mít. Ezenfelül különböző pszicholingvisztikai és szociolingvisztikai tárgyú (Huszár 2005, Wardhaugh 1995) műveket, továbbá humorral

foglalkozó elméleti munkákat (Chlopicki–Brzozowska 2017, Palágyi 2016, Schnell 2008) vettem igénybe.

Kutatási módszerek

Kutatásom során a kognitív szemlélet és a diskurzuselemzés szintetikus használatára vállalkozom. Ezek a megközelítésmódok máshova teszik a relevanciapontot a nyelv vizsgálatában. Az az alapvető nézetkülönbség – talán inkább eltérő tudománytörténeti kiindulópontok és kezdeti stratégiák –, hogy míg a kognitív nyelvészet kezdetben nagyrészt a szemantikai aspektus felől fogalmazta meg a nyelvet érintő állításait, a diskurzuskutatások a nyelv használat közbeni, funkcionális vizsgálatára fókuszáltak (Noordman–Kibrik–Van Hoek 1999). Ugyanakkor mindkettő vizsgálati tárgyában kiemelt helyet kapott a kontextus.

A két nézőpont egyre inkább közeledik egymáshoz, felismerve, hogy a diskurzuselemzésnek hasznára válik a kognitív szemlélet és fordítva: a kognitív nyelvészet határai is kiterjeszthetők a diskurzusokra. Erre utal az is, hogy számos olyan fogalom van, amely mindkét típusú kutatásban megjelenik: a világról való tudásunkkal, a sémákkal, a keretekkel és a forгатókönyvekkel a kognitív nyelvészeti és a diskurzuselemzési tárgyú munkák is egyaránt foglalkoznak – a diskurzuselemzés e fogalmakat a kognitív nyelvészetből kölcsönözte (Brown–Yule 1983, Kövecses–Benczes 2010, Tolcsvai Nagy 2013).

A humoros tartalom mindig bele van ágyazva a kontextusba (Chruszczewski 2011, Chlopicki–Brzozowska 2017). A jelentésképzés egy jellegzetes formájaként felfogva jelenségeinek elemzése kognitív keretben jól megvalósítható (Kövecses–Benczes 2010, Palágyi 2016). Ezt igazolja, hogy a különböző tréfás kifejezések fogalmi metaforákra, metonímiákra vezethetők vissza, melyek többnyire azért keltenek humoros hatást, mert nem megszokott szerepükben tűnnek fel (Benczes 2014). A humor értelmezéséhez szükségünk van arra, hogy bele tudjunk helyezkedni a beszélő helyzetébe: a humor nem szó szerinti jelentésekre szorítkozik, a létrehozó szándékának kikövetkeztetése a megértés része (Schnell 2008).

A vizsgált anyagban öt, a YouTube videómegosztóról származó videó szerepel. Az oldalon több lejátszási listát találunk a „trash”videó” kifejezésre keresve. Ezekből választottam ki a vizsgálandó tartalmakat, amelyek szövegét az 1. mellékletben közlöm lejegyezve. A nyelvhasználati normatívához a Magyar Nemzeti Szövegtár (Oravecz–Váradi–Sass 2014) második verzióját (a továbbiakban MNSZ2) vettem igénybe referenciakorpuszként, amely a legnagyobb magyar nyelvű annotált korpusz, így

terjedelme miatt előnyös a használata. Az egyes szavak definíciói A magyar nyelv értelmező szótárának (Bárczi–Országh 2004) online változatából származnak. A vizsgálati anyag kiválasztásánál előnyt élveztek a társalgások, melyek vizsgálatában a társalgáselemzés megfigyelései is alkalmazhatók. A „kérdezzük meg az utca emberét” formátumot preferáltam a talkshow-felvételekkel szemben, hiszen ezek kevésbé megrendezettek. Az interjúszövegekkel kapcsolatban viszont érdemes megemlíteni előljáróban a Labov által a „megfigyelő paradoxonának” nevezett jelenséget: eszerint a köznyelvi spontán beszédről csak megfigyelés által kaphatunk adatokat, az emberek viszont máshogyan beszélnek, amikor tudják, hogy figyelik őket (idézi: Wardhaugh 1995).

A trashkultúráról

A ‘trash’ szöveges megvalósulásai – mint nyelvi jelenségek – vizsgálatához elengedhetetlen, hogy megismerjük a ‘trash’ helyét a kulturális térben. Maga a szó az amerikai angolból terjedt el, elsődlegesen ‘*hulladékanyag, hulladék*’ jelentésben szerepel az Oxford Dictionariesben (English Oxford Living Dictionaries 2019), de ehhez kapcsolódva használatos a „rossz minőségű kulturális elemek, fogalmak, tárgyak” denotátumaként is.

A ‘trash’ kívülről meghatározott kategória: azok interpretálják trashként az adott kulturális produktumokat, akik magukat a társadalom magasabb kulturális szintjére pozicionálják. Bourdieu a habitus fogalmát vezette be a tudományos diskurzusba: mint rendelkezések azon rendszere, amelyen keresztül az új résztvevők kompetenciára tesznek szert olyan tevékenységekben, melyek elvárások sorozatát támasztják irántuk (idézi: Duranti 1997). A habitus fogalma alkalmazható a médiafogyasztás viszonyainak leírására. Alapvetően osztályhelyzetben, nem pedig egyéni életszemléleten alapul: azt feltételezi, hogy az azonos pozícióban lévő emberek ízlésvilága közel azonos, és helyzetük a társadalomban összefüggést mutat kulturális preferenciáikkal – a magasabb státuszúak a magaskulturális, míg az alsóbb osztályok a tömegeknek szóló tartalmakkal szórakoztatják magukat. A fogyasztáselméleti skála másik végén az individualizációelmélet képviselteti magát: az életstílust osztálytól független kategóriának tekinti, melyben az egyén kultúrafogyasztását az önmegvalósítás motiválja. A „omnivore-univore” szemlélet egy középutas megoldást kínál azzal, hogy a törésvonalat nem a magaskultúra és a tömegkultúra fogyasztói közé helyezi, hanem a „mindenevők” és a csak egyfajta kulturális terméket fogyasztók közé. A sokrétű, mindenféle kulturális nivójú produktumból válogató fogyasztás a magasabb státuszúakra igaz. A

‘trash’ jelenségét és társadalmi beágyazottságát ez utóbbi szemléletben lehet a leginkább megérteni: az alacsonyabb nivójú produktumok esetében a közönség tisztában van azok értékbeli deficitjével, de ettől függetlenül nyitottak a „guilty pleasure” (bűnös élvezet) élményre (Sági 2010). A ‘trash’ népszerűsége, humoros tartalomként való aposztrofálása egy olyan kultúrafogyasztásra utal, melyben egyrészt a középosztálybeli fogyasztók homlokzatvédő mechanizmusa bontakozik ki, másrészt a diverzitás felé való nyitás, az alacsonykulturális elemeknek újrafelhasználása zajlik az adott társadalmi réteg képviselőitől való távolság megtartásával (Szarvas 2018). Ez nem mond ellent a freudi pszichológiában megfogalmazott nézetnek, amelyben a humor általánosságban a „nárcizmus diadalaként” aposztrofált – az örömforrás emelkedik a valóság rendje fölé (Freud 1927).

A televíziós műsorok bőven szolgáltatnak ‘trash’ alapanyagot, gondoljunk csak az olyan beszélgetős műsorokra, mint az amerikai The Jerry Springer Show, illetve annak magyar változata, a Mónika-show; vagy épp a különböző valóságshow-kra, melyek az emberek voyeurisztikus készte-téseit táplálják (Cartmell 1997). Megosztó lehet a tény, hogy a ‘trash’videók szereplői sokszor a társadalom perifériájára szorult emberek, akikből politikailag nem korrekt viccet csinálni. Kétségtelen, hogy a sztereotípiáknak nagy szerepük van a videók kontextusában, mégsem kielégítő a konklúzió, hogy ezeket nézni, vagy épp nevetni rajtuk morálisan elfogadhatatlan. Ha Hymes azon megállapításából indulunk ki, hogy nyelvi viselkedésünk alapján véve ismétlődő mintákból és rutinokból áll, akkor a sztereotípiára is tekinthetünk egy ilyen sémaként, amely a társalgások egy meghatározó, de nem kizárólagos aspektusa (Balázs–Takács 2009, Hymes 1964, Pap et. al. 1975). Az előítéletek leírására használhatjuk a kognitív nyelvészeti terminológiát is, melynek értelmében azok a TAG A KATEGÓRIA HELYETT metonimikus kapcsolatban fejeződnek ki (Kövecses–Benczes 2010). Annyi megállapítható, hogy a ‘trash’ – ahogyan gondolkodásunk is – kapcsolódik a sztereotípiához, de nem feltétlenül erősíti meg azt, és nem explicit célja kinevetetni bizonyos társadalmi csoportokat, de az ezen társadalmi csoportokról alkotott előítéleteink hozzájárulhatnak az interpretációnkhoz.

A trashedelemek a digitális térben vagy akár a vizuális színtér elhagyásával is felidézhetők, ezért bizonyos részleteik szállóigeként hétköznapi társalgásainkban is egyre inkább szerepet kapnak. A szólások elterjedtségének bizonyítására olyan közösségi felületet igyekeztem keresni, amelyben a felhasználók szabadon használnak általuk megadott leírásokat, ugyanakkor mégis egyszerűen kereshető és kvantitatív adatokkal tud szolgálni. Mivel az Instagram képmegosztó alkalmazásában lévő tartal-

mak többször kapnak olyan hashtaget, amelyekben ezek a kulcsmondatok jelennek meg, érdekesnek láttam rákeresni a vizsgálati korpuszom különböző részleteire. A hashtag a programnyelvekre visszavezethető címkéző rendszer, célja a kereshetőség, illetve az azonos címkével ellátott tartalmak tematikus összekapcsolása, amely ezáltal a használok közötti kapcsolatokat is elősegíti (Veszelszki 2016). Az általam vizsgált szövegekben is vannak olyan megnyilatkozások, amelyek a felhasználók képeihez valamilyen módon kapcsolódnak (l. 2. melléklet). Egyes kifejezések különösen termékenynek bizonyultak: például a *#legyentánc* és annak különféle változatai összesen 5161 posztban szerepelnek a közösségi platformon. A képek, amelyekhez társulnak, többféle logikai kapcsolatban állnak a kifejezésekkel: a trashtartalmak felidézésének célja az, hogy humorosabbá tegye a bejegyzést. Ahhoz, hogy valaki értse e hashtagek jelentését, szüksége van arra, hogy ismerje ezeket a videókat, használatukkal a felhasználók saját kultúrafogyasztási szokásaikra is reflektálnak.

A téma kognitív nyelvészeti értelmezését külön érdekessé teszi a metaforikus kategóriaelnevezés, amely kapcsán érdemes rávilágítani annak analóg voltára az ipari termeléssel és hulladékgazdálkodással, amely a tömegeknek való tartalomgyártás, az „iparosodott kultúra” hozadéka. Az alábbi táblázatban A KULTÚRA IPAR fogalmi metafora megfeleltetéseit szemléltetem. Az ábrázolás módja Kövecses–Benczes: Kognitív nyelvészet (2010) címen megjelent kötetében található táblázatok mintáját követi, a forrás- (IPAR) és a céltartomány (KULTÚRA) közötti kapcsolatok értelmező feltárására magam vállalkoztam.

IPAR	KULTÚRA
gyár	alkotó
a legyártott termék	a kulturális termék
selejt, ‘trash’	alacsony színvonalú kulturális termék

1. táblázat: A KULTÚRA IPAR fogalmi metafora

A szövegek elemzése

Szöveg I.: Ezek az állatok nagyon kemény állatok

A szöveg egy kecskeméti televízióknak készült interjú, alanya egy helyi lakos. A Greenpeace környezetvédő szervezet egy rendezvényén járunk, ahol az aktivisták igyekeznek felhívni a figyelmet a globális felmelegedésre, amely miatt a jegesmedvék otthonát, a sarkköri területeket az olvadás fenyegeti. Bár az interjúalany tájnyelvi nyelvhasználata is szokatlan egy televíziós nyilatkozat során, a válasz értelmezését inkább a különböző, normától való eltérő közlések hátráltatják.

Vegyük például a *kifelejt* szót: az értelmező szótár tárgyas igeként definiálja: „*Valakit, valamit kifelejt valahonnan: valakiről, valamiről megfeledkezve kihagyja onnan, ahova (bele)tartozna*” (Bárczi–Ország 2004). A szöveg eleje tájéka az ige így jelenik meg:

(1) ...*evvel szerettem volna kezdeni, de kifelejtettem.*

A TARTÁLY egyike a legalapvetőbb képi sémáknak, a testben létezésre vezethető vissza: testünk egy tartály, és testünk is közvetlen környezetünk tartályában létezik (Kövecses–Benczes 2010). Ha valamit kifelejtünk valahonnan, akkor egy, már eleve kész TARTÁLYT feltételezünk. Ez nem zárja ki, hogy egy ilyen tartály befejezetlen legyen, de tudunk következtetni határaitra, felépítésére, a benne tárolt elemekre: jelen esetben a kezdetektől a folytatás mikéntjére, illetve a lezárásra. Ez működhet, amennyiben olyan fogalmakról van szó, melyekre létezik elménkben egy prototipikus kép, egy lehetséges forgatókönyv. Itt azonban nem tudunk még következtetni sem arra, hogy mi az a gondolatmenet, amelyből kifelejt valamit a beszélő, hiszen még nem ismertünk meg semmit abból, mi lesz a mondandója célja. Ennek ellenére az ő gondolati síkján már létezhet egy forgatókönyv erről, így a *kifelejt* szó használata csak a befogadó számára hangzik a szokványostól eltérő megfogalmazásnak, hisz nincs még konszenzus a beszélővel a közös ismeretről. A TARTÁLY séma a 2. példában is szemléletes:

(2) *Ezzel a kutatóknak nagyon nehéz munkájuk van, hogy ilyet egy emlékebe főlészödjenek.*

Az *emlékebe főlészödjenek* kiemelt szókapcsolat alapján az EMLÉK EGY TARTÁLYBAN LÉVŐ ÉRTÉKES TÁRGY, HOLMI metaforikus kapcsolatra aszszociálhatunk. Ezt olyan kifejezések is alátámasztják, mint *emlékeiben őriz, eltesz emlékebe, emlékébe zár, emlékeiben kutat* stb. A példamondatban viszont csak abban az átvitt értelemben nyer értelmet a közlés, hogy

'megörökít, dokumentál'. Ezt is magyarázhatjuk az előbbi fogalmi megfeleltetéssel, amennyiben az EMLÉKEZET nem egyéni, hanem egy KÖZÖSSÉGI TARTÁLY.

(3) *a városnak a népnek legyen olyan **emléki hagyománya**.*

A kiemelt szokatlan szókapcsolatnak érdemes utánajárni. Az MNSZ2-ben csak egy adatot találni az *emléki* szó jelzőként való használatára:

(4) *Lövétén már van egy hősök **emléki** szobor, egy nagy szobor, és az első világháborúba, akik meghaltak, annak a neve mind rajta, fel volt írva a neve, hogy... Azt ott a kommunizmusban betakarták, hogy többet nem lesz változás (MNSZ2 v2.0.5 #910252472).*

A *hagyomány* és az *emlék* szavak jelentései nem állnak olyan távol egymástól szemantikailag: a hagyománynak előfeltétele az emlékezet, az emlék eszköz a hagyomány megőrzésére az elkövetkezendő korok számára. A hagyományt megelőzhetik -i képzős jelzők, például családi, nemzeti stb.: az ezzel képzett melléknév többféle jelentéstartalmában az alapjául szolgáló kifejezés jelentéseinek sokrétősége mutatkozik meg (Kiefer 2015). Az „emlék a hagyomány megőrzésének eszköze” párhuzamot alkalmazhatjuk a „családi”, „nemzeti” példákon is: a család a hagyományörzés eszköze, a nemzet a hagyományörzés eszköze. A család és a nemzet itt metonimikus kapcsolaton keresztül értelmezendő: CSALÁD A CSALÁD EMLÉKEZETE HELYETT, NEMZET A NEMZET EMLÉKEZETE HELYETT. Elméletileg így akár létezhetne is emléki hagyomány alak, azonban ez az összetétel nem mondható szokványosnak a mai nyelvhasználatban. „A szókapcsolatot szemantikai hasonlóság által motivált kontaminációként” (Huszár 2005: 86) is fel lehet felfogni: két versengő kifejezés (emlék és hagyomány) egyike sem válik kizárólagossá a végső produktumban, egy jelzős szerkezetben állnak össze.

A következő mondatban szokatlan határozószó-használattal találkozunk:

(5) *Ezek nagyon kemény állatok. **Főleg**.*

A *főleg* szó a *nagyon* szinonimájaként szerepel. Előbbi használatakor azonban mindig meg kell említeni, hogy mi az, amit kiemelünk egy adott halmazból.

(6) *E bizalomszövevény oly erős volt, hogy még a tényeknek is meglepő soká ellenállt, az egyszerű szívekben **főleg** (MNSZ2 v2.0.5 #17501577).*

Az MNSZ2-ből származó idézet az egyszerű szíveknek tulajdonít különösen nagy ellenállóságot. Ezzel szemben a *nagyon* megerősítés a mondat végén az előtte álló tagmondatra (esetleg mondatra) vonatkozik, azt erősíti meg.

(7) *Szept. 20-án az Ikrék megkapta első fizetését. Boldog volt, nagyon* (MNSZ2 v2.0.5 #3114817).

A 8. példa arra utal, hogy a beszélő a válasza végén már nem a jegesmedvékről, hanem általánosságban a medvékről beszél.

(8) *Ez nagyon kemény állatok, nagyon. Van barna is közöttük, meg // aztán fekete is, vagy sötétbarna is... erre már én nem emlékszőm.*

A MEDVE A JEGESMEDVE HELYETT, azaz a KATEGÓRIA A KATEGÓRIA EGY TAGJA HELYETT metonímia miatt úgy tűnhet, hogy a beszélő nincs tisztában azzal, hogy nem a jegesmedvékből, hanem a medvékből létezik többféle fajta, amelyek különböző színűek.

Szöveg II.: Füzesabonyi választási híradó

Ez a videó szintén egy regionális televízió interjúanyaga, egy Füzesabonyban tartott képviselőválasztásról ad hírt. Az összevágott felvétel felváltva közöl részleteket két választóval készült riportból. Mindkettőjük beszédében rendkívül sok normától való eltérés és bizonytalansági jelenség figyelhető meg.

A 9. példában a fogalomhasználat nem felel meg a szemantikai normatívának.

(9) *gondolatba'* ||... szavaztam... akit láttam, hogy jó, az... arra szavaztam.

A megszólaló az önálló döntéshozatalra használja a *gondolatba' szavaztam* kifejezést, pedig ha valamit gondolatban teszünk, az pusztán a képzeletünkben játszódik le. A MNSZ2 alábbi példája is jól szemlélteti a szóalak sztenderd használatát:

(10) *Krém Erik tehát sietve átvágott a parkon, tisztelettel kalapot emelt volna a mellszobor előtt, de mert télen-nyáron fejfedő nélkül járt, ezt csak gondolatban tette* (MNSZ2 v2.0.5 #673829).

A gondolat rendhagyó használatát itt a FOGALOM A FOGALOM ÁLTAL MOTIVÁLT TETT HELYETT metonímiára vezethetjük vissza.

A szövegben találkozhatunk a szócsere egy speciális esetével, a malapropizmussal: ekkor a kifejezést a helyes szóalakra hasonlító, de eltérő jelentésű szóval pótoljuk. A szavak keverésének oka sokszor azok

nem megfelelő elsajátításának következménye – ezért gyakoriak az idegen szavak malapropizmusként. Nem minden esetben sorolják a jelenséget a nyelvbotlásokhoz, mivel az sokszor nem ütközik a közlő nyelvi normatudatával (Huszár 2005).

(11) *...szeretnének mondjunk, esetleg ilyen **univerzális balhékat** csinálni meg bulikat csinálni itten Abonyba’.*

Az *univerzális* melléknév itt malapropizmus lehet, a *balhé* pedig olyan eseményt takarhat, amelynek pozitív következménye lesz az emberek életére nézve. Így a jelzős szerkezet utalhat egy nagy beruházásra, vagy épp egy közösségi rendezvényre is. Az utóbbi értelmezést valószínűsíti, hogy hozzát teszi később: *meg bulikat csinálni*.

A 12. példában elhangzó *zárcsökkenés* alakot értelmezhetjük a beszélt nyelvben gyakori szóhatár-eltolódásként (Balázs 2008), esetleg az *ár* és a *zár* szavak kontaminációjaként.

(12) *ez a **zárcsökkenés**... ööö...ööö... szemétdíjcsökkenés...*

A B megnyilatkozó a *tánc*, a *táncest* és a *programok* kifejezéssel utal a szórakoztató rendezvény fogalomra.

(13) *Legyen **tánc**... **táncest**... meg ilyen... hogy **programok** ö... legyenek, mittudomén.*

A CSELEKVÉS és a CSELEKVÉS VÉGZÉSÉRE RENDEZETT ESEMÉNY fogalmak versenyeznek a megnyilatkozásban a kimondott státuszért, de a produkcióban végül mind megemlítődnek. A *táncest* egyfajta programnak minősül, így a TAG A KATEGÓRIA HELYETT metonímia figyelhető itt meg. Hasonló szemantikai műveletekre gyanakodhatunk a *játszótér*, a *park*, illetve a *pálya* esetében is, utalva egy rendezvény helyszínére. Az utóbbi fogalmakban a közös, hogy mind fedetlen helyszínre utalnak. Egy park magában foglalhat játszótérrel és sportpályát is, így ezt tekinthetjük egy holonimikus alaknak. Szokatlannak tűnik a pálya és a játszótér a parkkal koreferens elemként, hiszen más-más funkciót társítunk ezekhez a helyekhez (a játszótér a játék helyszíne, a pálya pedig a sporté):

(14) *Nem, például itt a **játszótéren** legyenek ööö || hm || (cuppogás) tánc... táncest, akik énekelnek... hogy ki lehessen nyugodtan menni a parkba, mert ed... ed... ed... eddig nem lehetett kimenni a **parkba**, mert nem volt... nem volt... semmi, ami jónak látnám, hogy ki kék... ki érdemes lenne menni, szóval, || hogy ki lehessen érdemes legyen kimenni a **pályára**, hogyha... valami...*

A sorrendiség hibája is észrevehető: a megnyilatkozásnak több jó megoldása lehetne, például **ami miatt jónak látnám kimenni a pályára*¹, vagy **ami miatt érdemes lenne kimenni a pályára*. Az utóbbi esetet rekonstruálva anticipációról lehet szó (Huszár 2005): a *ki* igekötő hamarabb bukkan fel, mint ahogy indokolt lenne. Feltűnő az is, hogy először a *nem lehetett* szókapcsolatot használja a *nem volt érdemes* helyett, tehát az AZ EREDMÉNY AZ OK HELYETT áll a közlésben.

A 15. példában a *terjeszkedni* szerepel *fejlődni*, majd a *terjeszteni* ige *fejleszteni* jelentésben:

(15) ...csak **terjeszkedett** Füzesabony. Meg... meg azé' mindig jobb... jobb... jobb lett... jobb-jobb lett... és... és én... én az szeretném, hogy azé' minél tovább... minél tovább ööö... **terjesszük** ezt a dolgot.

Ez azért lehetséges, mert a *terjeszkedett* ige használatakor a VÁROS MÉRETE áll A VÁROS MINŐSÉGE HELYETT, a *terjesszük* alak pedig egy dolog NAGYOBB MÉRTÉKŰ TERJEDÉSÉT segíti elő a MINŐSÉGBELI JAVULÁSA HELYETT. Azt, hogy a beszélő minőségi javulásra gondol, alátámasztja, hogy azt állítja, a város mindig *jobb-jobb* (egyre jobb) lett. Ezek alapján a MINŐSÉG MÉRET metaforikus kapcsolatra következtethetünk.

A nyelvbotlás során létrejöhét olyan szóalak is, amely nem is létezik a nyelvhasználatban:

(16) *tehát ne nevetségesidejük má' Füzesabonyt.*

A *nevetségesidejük* alak nyilvánvalóan nem létező szóalak, és valószínűleg itt a *tegyük nevetségessé* kifejezés használata lett volna célszerű, bár a beszélő vélhetően a *nevetségesítsük* alakot artikulálta a lexikai normától eltérően. Hiperkorrekciós alakokkal is találkozhatunk egy helyen, mégpedig a C interjúalany egyik válaszában: az *újítjuk föl* alakot használta *újítsuk föl* helyett.

Szöveg III.: Kórház?

Ezt a szöveget vélhetően a Békéscsaba Mentőállomás telefonos ügyfélszolgálatán rögzítették. Az ügyfélszolgálati hívás egy olyan sajátos helyzet, amelynek során kifejezetten sok, előre nem ismert tényezővel szembesül mind a hívásindító, mind a -fogadó fél, tehát kevés előfeltevéssel indul az interakció – ez mind megnehezítheti a kommunikációt a felek között. Ugyanakkor a beszélgetés nem mondható prototipikusnak: hiányzik belőle a köszönés–elköszönés szekvenciája, amely udvariatlannak számít a hivatalos ügyintézésben.

¹ *-gal jelölöm a rekonstruált alakokat.

A téves szótalálás a félreértések fő oka: az idős telefonáló hölgy a kórházat keresi, a telefonos ügyintézőnek pedig többször is el kell ismételnie, hogy ő a Békéscsaba mentők (sic!) nevében ad információt. Ez sérti az ügyintéző homlokzatát, így a 8. forduló során a „mikrofonba mellé” (Pléh 2012) stratégiát alkalmazza: céloz arra, hogy már meg kellett volna értenie a hívónak, hogy nem a kórházzal beszél.

(17) *Békéscsaba Mentőállomás. Harmadszorra mondom. A kórháznak a száma 441-411.*

Amennyiben azt feltételezzük, hogy a betelefonáló nem érzékeli a különbséget a mentők és a kórház fogalom között, a többszöri rákérdezés teljesen érthetővé válik. Egy BETEGELLÁTÁS fogalmi keret feltételezésével a tévedés metonimikus kapcsolódási pontjaira is rávilágíthatunk, ez esetben a BETEGSZÁLLÍTÓ INTÉZMÉNY A BETEGELLÁTÓ INTÉZMÉNY HELYETT áll.

A következő megnyilatkozásban a *kiír* igét használja a hölgy, arra utalva, hogy orvosa azt javasolta, nem megnevezett hónap negyedik napján vitesse be magát a kórházba. A szemantikai hiány miatt a közlés értelme kissé homályos:

(18) *énnekem negyedikére írta ki az orvos, hogy negyedikén... de hívjam már másodikán...*

Az MNSZ2 korpuszban talált példák alapján világos, hogy a *kiír* ige tárgya lehet időpont.

(19) *Visszatérve császáromra, sajnós vagy nem, de én nem vajúdtam, mivel teljesen megelőző jellegű császárom volt, egyszerűen kiírtak egy műtési időpontot.*

(20) *A Nyugat azt akarja, hogy mielőtt kiírják a parlamenti választás időpontját, amely ősztől gyakorlatilag bármikor esedékes, változtassák meg a választási törvényt Horvátországban.*

A szövegben lévő közlés ezek alapján kiegészíthető a hiányzó tárggyal, az időpont céljával, illetve adott az intézménnyel: **énnekem negyedikére írta ki az időpontot az orvos, hogy negyedikén menjek be a kórházba... de hívjam már másodikán a mentőket.* A közlés így teljes mértékben értelmezhető, rekonstruálása azért lehetséges, mert ismerünk olyan szituációkat, melyekben időpontot kell kérnünk – tehát az ilyen jellegű interakciók forgatókönyvét –, valamint a két intézmény – a kórház és a mentők – közötti különbséget.

Szöveg IV.: Mi újság van a tóparton, tópartokon

A IV. videóban egy interjúrészletet látunk: egy rendezvényen járunk, ahol a riporter arról érdeklődik egy résztvevőtől, hogy meg tudják-e beszélni – feltételezhetően egy találkozó során a riportalany és társai –, mi a helyzet a tóparton, tópartokon.

A megértést itt főleg ellipszisek nehezítik: olyan, szemantikailag hiányos mondatszerkesztésekkel találkozunk, amelyeknél a beszélő számos kérdőszó után nem fejezi be a mondatot, így nem derül ki, mit is szándékozik vele kifejezni. Metonimikus viszonyként értékelhetjük a kétszer is felbukkanó kérdőszóhalmozást:

(21) *...ki, hogyan, hogyan, merre, meddig... sz || mivel...*

(22) *...mik, mit, mivel lehet még, meg mit érdemes, meg hogyan...*

A megnyilatkozásban a RÉSZ AZ EGÉSZ HELYETT áll, azaz a KÉRDŐSZAVAK EGÉSZ KÉRDÉSEK HELYETT szerepelnek. A megszólaló a TÁRSAS ÖSSZEJÖVETEL forгатókönyve alapján feltételezheti, hogy egy ilyen szituációban általános kérdéseket fognak megvitatni a felek, így lehetséges, hogy ezért nem tartja szükségesnek a beszélő, hogy ezeket a kérdéseket specifikálja. Érdekes módon a halmozás alakzata kérdőszavak esetében sok magyar állandósult, konvencionált kifejezésben megtalálható, például: *hogy s mint; nem tudja, mikor merre hány óra; mikor hogy, attól függ...* stb. Ezekre az alakzatokra az MNSZ2 segítségével számos példát találunk:

(23) *Egy nap az Úr felhívja a Sátánt telefonon, és évődve kérdezi: - Hát **hogymint** mennek a dolgok odalent a Pokolban (MNSZ2 v2.0.5 #450740053)?*

(24) *Kedves Hacsek, köszi, hogy bemutattál a többieknek, nélküled nem tudtam volna **ki-kicsoda, meg merre hány méter, milyen színű, stb.** (MNSZ2 v2.0.5 #114808233).*

Érdekes megfigyelni a 2. forduló kezdetét is, azaz a *messzeségből jött* kifejezést, melyet ebben a kontextusban nehéz értelmezni: talán azt szeretné mondani a beszélő, hogy az összejövetelelen tartózkodó felek egymástól messze élnek, nem találkoznak napi szinten, ezért sok megbeszélőnk adódhat, azaz az OK AZ OKOZAT HELYETT metonímia magyarázhatja az elszólást (Kövecses–Benczes 2010).

Az *agytekervényének a fölvilágosítása* szokatlan kifejezés úgyszintén metonimikus értelmezésben, az AGYTEKERVÉNY ÉRTELEM HELYETT, azaz SZERV A SZERV KÉPESSÉGE HELYETT kapcsolattal magyarázható, mivel a *fölvilágosítás* szó az észre, értelemre vonatkozik.

Szöveg V.: Oláh Gino majálisa

A videóban az RTL Klub tévécsatorna látogatott el egy rendezvényre a munka ünnepén, hogy megkérdezze, mit is jelent a résztvevőknek e jeles nap. Az Oláh Gino majálisa néven elhíresült felvételben már a cím is jelzi, hogy ez a majális, amelyikről szó lesz, nem egy átlagos május elsejei ünnep, hanem a főszereplő, Oláh Gino által alternatívan értelmezett esemény.

Az elszólások, szokatlan kifejezések sorozatát kezdjük a 7. fordulónál, melyben egy beszédhang kiesése figyelhető meg:

(25) *Persze, jók a pogramok, minden jó. || Csak sok köcsög van.*

Bár a *programok* helyett *pogramok* hangzik el a szövegben, de ez nem gátolja a megértést a befogadó részéről. Az elszólás fogalmi szinten viszont humoros hatást kelthet, egyrészt, mert a *pogram* a kevésbé örömteli együttlételet jelző *pogrom* szóra hasonlít, másrészt az idegen szavak nem megfelelő alakban való használata sokszor keltheti a műveletlenség látszatát. A 2. mellékletben lévő táblázatban számos olyan hashtaget sikerült összegyűjtenem, ahol ez a szövegrészlet helyesen, *jók a programok* formában jelenik meg az internetfelhasználók által interpretálva. A forduló folytatásának online terjedő változataiból is kitűnik, hogy az internet-társadalomban nem mindig az eredeti szólás terjed el: a változatok körülbelül 10-szer többször szerepelnek, mint az eredeti verzió. Az MNSZ2-ből is ezek, az eredetitől eltérő, személyes-közösségi használatok adatolhatók:

(26) *Igazából jó a buli csak sok a köcsög* (MNSZ2 v2.0.5 #954781312)!

(27) *JO ez a facebook csak sok itt a köcsög* (MNSZ2 v2.0.5 #1090840076).

Tapasztalhatunk disszonanciát az igei vonzatok terén is:

(28) *ami már... ami már oda kéne figyelnie sok embernek.*

Az *odafigyel* ige helyes vonzataként a Magyar igei szerkezetek: A leggyakoribb vonzatok és szókapcsolatok szótárában a *-ra* határozórag van megadva (Sass et al. 2010), nyilvánvalóan itt is ez felelne meg a normának.

A téves fogalomhasználatra számos egyéb kifejezést említhetünk meg. Például a *biztonság*, *ember* és *biztonsági szervezet* szavakkal, szókapcsolatokkal megközelítőleg ugyanazt a jelentéstartalmat szeretné kifejezni a B szereplő:

(29) *Hm... Nem nagyon jó a biztonság.*

(30) *Hm... Kevés az ember.*

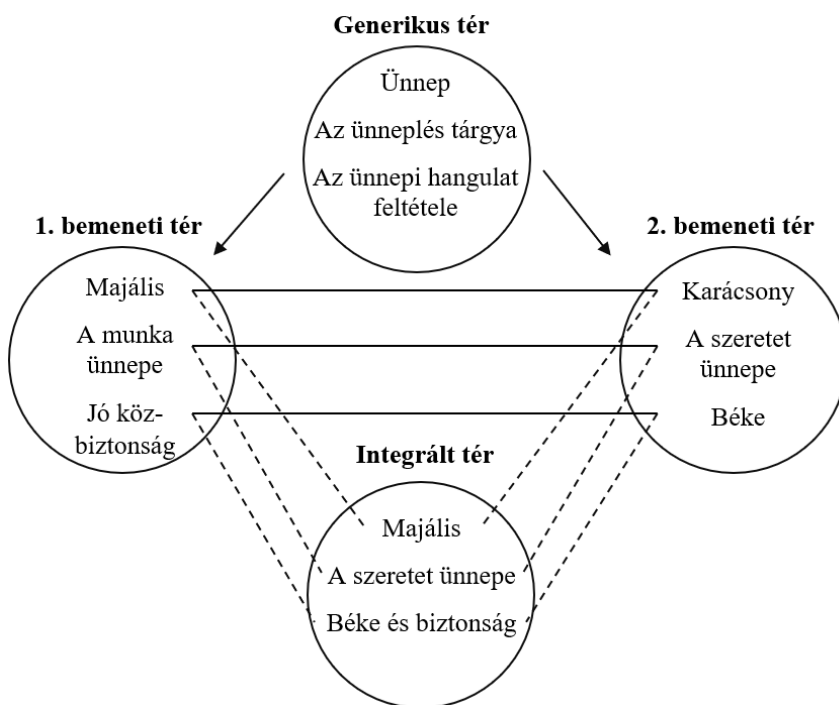
(31) *Hát a **biztonsági szervezet** kevés nagyon. Rosszul van megcsinálva nagyon.*

A fogalmi zavar forrása megközelíthető a metonímián keresztül. A BIZTONSÁGI SZERVEZET A BIZTONSÁGI ÓR HELYETT, a SZERVEZET A SZERVEZET TAGJA HELYETT kapcsolat miatt jöhet létre, azaz a RÉSZ ÉS EGÉSZ IKM-re vezethető vissza (Kövecses–Benczes 2010).

Fogalmi integrációra (blend) is lehet példát hozni a szövegből. Az interjú 20. fordulójában az alábbi kijelentést teszi az egyik szereplő:

(32) *E...Ez az a szeretet ünnepe ez a ma...majális. Mindenkit szeressünk, békében éljünk, és nem szabad rosszindulatúnak lenni, mert elég sok a rosszindulatú ember sajnos... és nagyon sok a veszedelem, ami már... ami már oda kéne figyelnie sok embernek.*

Itt az ÜNNEP kerete szolgál a szemantikai terek szervezőjeként. Az első bemeneti tér a május elseje, a másodikban a karácsony szemantikai tere található. A kompatibilis elemek blendé állnak össze, így válik a majálisból a szeretet ünnepe (ábra: Kövecses–Benczes 2010 szerint).

1. ábra: A majális mint szeretet ünnepe blendalapú elemzése

Az 33. példában az *infláció* szó jelenik meg a kevésbé elterjedt értelmében:

(33) *Amilyen **infláció** folyik itt ebben... rendszerbe’.*

Az MNSZ2-ben találunk példát a szóra a gyakori ’pénzromlás’ jelentésben:

(34) *Hősünk is éhezik az **infláció** idején, de beleszeret Lenucába, akitől nem sajnálja a pénzt, megkedveli a mozit, a ponyvákat, a rendes tanárokat, és megérti, hogy a munkásosztályt nem szép leköpní, és el kell túrni a büntetéseket, mert a legjobb röhögni és enni, ha van mit (MNSZ2 v2.0.5 #698934).*

Ugyanakkor elértéktelenedésre vonatkoztatható jelentése is adatható:

(35) *Derrida, amidőn arról beszél, hogy az írás fogalmát a nyelv fogalmához hasonlóan az **infláció**, mármint az "írás" szónak túlzott igénybe vétele kerítette hatalmába, szót ejt a kibernetika programjáról is (MNSZ2 v2.0.5 #243084990).*

Mivel a ’pénzromlás’ jelentés jobban konvencionált, ezért az ’elértéktelenedés’ jelentést érdemes pontosítani (*mármint az írás szó túlzott igénybevétele*). Ennek elmaradása miatt a néző úgy gondolhatja, hogy inkább malapropizmusról lehet szó.

Összegzés

Áttekintve a fentebb leírtakat, láthatjuk, hogy a ’trash’ egy komplex jelenség, vizsgálata több különféle szempont együttes számbavételét igényli. A diskurzuselemzés, a társalgáselemzés és a kognitív nyelvészet jellegéből adódóan egy inter- és multidiszciplináris munka született, amelyben beigazolódni látszik a hipotézisem: a kontextust – amely a humoros tartalmak vizsgálatánál kiemelt jelentőségű – sémák alapján fogadjuk be, értelmezzük, így a beszédproduktumokban a korábbi, formális leíró nyelvészeti aspektusból hibának számító megnyilatkozásokban is jól megmutatkoznak a nyelv és gondolkodás alapvető kognitív, kulturális sémái.

A szövegek mindegyike mutat olyan eltéréseket grammatikai vagy kontextuális minőségben, amelyek miatt e videók megmosolyogtatják, avagy épp újragondolásra ösztönzik az internetes közönséget. A nyelvi kód szintjén bekövetkező szabályszerűtlenségek is több helyen fogalmi szintű tévesztésekkel járnak együtt. A grammatikai sztenderdtől való

eltérések nem voltak minden szövegben egyformán nagy arányban jelen, viszont a fogalmak szintjén mindben több alternatív koncepció jelent meg, amelyeket sémákra és forгатókönyvekre, illetve a különböző sémák egymással való megfeleltetéseire vezettem vissza. A metonimikus kapcsolódások gyakoribbak voltak, mint a metaforikus változatok.

A kutatásom megerősített abban, hogy a különféle pesszimista jóslatok – amelyek a magaskulturális értékek elvesztését és az érvénytelenségben tobzódást vizionálják mint a jövő emberének új fogyasztási preferenciáját –, sokszor eléggé szélsőségesek: az új gyakorlat inkább tűnik számomra kulturális „mindenevésnek”, mint magaskultúrát romboló, neoprimitivista gyakorlatnak. Ebben az értelmezésben a posztmodern ember egy nyitott, kritikai érzékkel megáldott, a kontextust értelmező és interpretációs mechanizmusokat használó egyén, nem pedig egy üres lap, amely ki van téve a média által közvetített kultúra megosztó színvonalának, káros hatásainak.

A videók nem szokványos kulcsmondatainak szólásként való használata kiteljesíti a ‘trash’ metaforikus fogalmát: produktumai a humor által hasznosulnak újra a nyelvhasználatban és a kultúrában egyaránt.

Felhasznált irodalom

- Balázs G. 2008. Szódarabolósdí. *Napút Online* 2008/1.
http://www.napkut.hu/naput_2008/2008_01/043.htm
Letöltés: 2019. 04. 05.
- Balázs, G., Takács, S. 2009. *Bevezetés az antropológiai nyelvészetbe*.
Celldömölk, Budapest: Pazu–Westermann, Prae.hu.
- Bárczi G., Ország, L. 2004. *A magyar nyelv értelmező szótára 1959–1962*. Budapest: Arcanum. <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/>
Letöltés: 2019. 03. 12.
- Benczes R. 2014. Nyelvi kreativitás és motivációs tényezők. In: Havas F., Horváth K., Kugler N., Vladár Z., Ladányi M. (szerk.). 2014. *Nyelvben a világ: tanulmányok Ladányi Mária tiszteletére*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 31–39.
- Brown, G., Yule, G. 1983. *Discourse analysis*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- Cartmell, D. (szerk.). 1997. *Trash aesthetics: popular culture and its audience*. London: Pluto Press.

- Chlopicki W., Brzozowska, D. 2017. *Humorous Discourse*. Boston: De Gruyter Mouton.
- Chruszczewski, P. P. 2011. *Językoznawstwo antropologiczne: zadania i metody*. Wrocław: Polska Akademia Nauk, Oddział we Wrocławiu.
- Duranti, A. 1997. *Linguistic anthropology*. New York: Cambridge University Press.
- English Oxford Living Dictionaries*. 2019.
<https://en.oxforddictionaries.com/definition/trash>
 Letöltés: 2019. 03. 28.
- Freud S., Pál K. (ford.). 1927. A humor. *Irodalmi Szemle* 2013. 10. 15.
<http://irodalmiszemle.sk/2013/10/freud-sigmund-a-humor-tanulmany/>
 Letöltés: 2019. 04. 21.
- Huszár Á. 2005. *A gondolattól a szóig: a beszéd folyamata a nyelvbotlások tükrében*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Hymes D. H. (szerk.). 1964. *Language in Culture and Society, A Reader in Linguistics and Anthropology*. New York: Harper & Row.
- Kiefer Ferenc (szerk.). 2015. *Magyar nyelv*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
https://mersz.hu?xmlazonosito=magyarnyelv_s6.5.1_p3
 Letöltés: 2019. 04. 21.
- Kövecses Z., Benczes R. 2010. *Kognitív nyelvészet*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Noordman, L. G. M., Kibrik, A. A., Van Hoek, K. 1999. *Discourse Studies in Cognitive Linguistics: Selected Papers From the Fifth International Cognitive Linguistics Conference, Amsterdam, July 1997*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.
- Oravecz, C., Váradi, C., Sass, B. 2014. The Hungarian Gigaword Corpus. In: *Proceedings of the 9th International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC2014)*. Reykjavík: European Language Resources Association.
- Palágyi L. 2016. A verbális humor kognitív nyelvészeti megközelítése – a lexikai vegyítés és a szemantikai újraértelmezés. *Magyar Nyelvőr* 140/3. 332–346.
- Pap M., Szépe Gy., Bollobás E., Grozdics J., Iványi T. 1975. *Társadalom és nyelv. Szociolingvisztikai írások*. Budapest: Gondolat.
- Pléh Cs. 2012. *A társalgás pszichológiája*. Budapest: Libri Könyvkiadó.

- Sági M. 2010. Kulturális szegmentáció: „mindenevők”, „válogatósak”, „egysíkúak” és „nélkülözők”? Az „omnivore-univore” modell alkalmazhatósága Magyarországon. In: Kolosi T., Tóth I. G. (szerk.). 2010. *Társadalmi riport*. Budapest: TÁRKI. 288–311.
http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-922/publikaciok/tpubl_a_922.pdf Letöltés: 2019. 04. 21.
- Sass B., Váradi T., Pajzs J., Kiss M. (szerk.). 2010. *Magyar igei szerkezetek: a leggyakoribb vonzatok és szókapcsolatok szótára*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Schnell Zs. 2008. A humorértelmezési stratégiák kognitív aspektusai. In: Daczi M., Tóthné Litovkina A., Barta P. (szerk.). 2008. *Ezerarcú humor: az I. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia előadásai*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 240–248.
- Szarvas M. 2018. Miért a trash az, amit mindenki hallgat? *MÉRCE* 2018. 09. 23. <https://merce.hu/2018/09/23/miert-trash-az-amit-mindenki-hallgat/> Letöltés: 2019. 03. 28.
- Tolcsvai Nagy G. 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Veszelszki Á. 2016. A hashtag mint új frazeologizmus. In: Bárdosi V. (szerk.). *A nyelvi pragmatika kérdései szinkrón és diakrón megközelítésben*. Budapest: Modern Filológiai Társaság, Tinta Könyvkiadó. 147–158.
- Wardhaugh, R. 1995. *An introduction to sociolinguistics, Szociolingvisztika*. Budapest: Osiris, Századvég.
- Widdowson, H. G. 2004. *Text, context, pretext: critical issues in discourse analysis*. Malden, MA: Blackwell.

Források

Ezek az állatok nagyon kemény állatok

<https://www.youtube.com/watch?v=3NbEG4Otrlk>

Letöltés: 2019. 04. 21.

Füzesabonyi választási híradó

<https://www.youtube.com/watch?v=TPhSEsGuXYA>

Letöltés: 2019. 04. 21.

Kórház?

<https://www.youtube.com/watch?v=Bm1PoLJO46E>

Letöltés: 2019. 04. 21.

Mi újság van a tóparton, tópartokon?

<https://www.youtube.com/watch?v=k-6ZMz1X8nE>

Letöltés: 2019. 04. 21.

Oláh Gino majálisa

<https://www.youtube.com/watch?v=eXHCaPu7UIc>

Letöltés: 2019. 04. 21.

Mellékletek

1. Szövegek²

Szöveg I.: Ezek az állatok nagyon kemény állatok

...(szer)vezet Kecskeméten a globális felmelegedésre próbálta meg felhívni az emberek figyelmét, mivel véleményük szerint ezáltal veszélyeztetve vannak a jegesmedvék csökkenő életterüknek köszönhetően. Halljuk, mi a véleménye a jegesmedvékről egy helyi nyugdíjasnak.

1. A: Miért tartja fontosnak most ezt a petíciót?

2. B: Azért, mer' engöm érdekök ez, mer'... úgy mondjam magának, hogy || ez a tengeri állatok, ezek a jegesmedvék... evvel szerettem volna kezdeni, de kifelejtettem. Hogy ezzel... ezek a ragadozó állatok. Érti? Ezzel a kutatóknak nagyon nehéz munkájuk van, hogy illet egy emlékebe fölszödjének. És ezt azért csinálták, alapul, aaa || munkájuk által... a kutatók munkájuk által csinálták ezt azért, hogy a városnak a népnek legyen olyan emléki hagyománya. És ez az emlék, én mióta Kecskeméten lakok, '59 óta, én még illet... pedig majd' mindön nap benn vagyok a városnak a közepin, de még illet még nem láttam, se nem vöttem észre. Ez nagyon jó a városnak, a lakosságának, a népnek a dicsőségire, mer' ez egy emléket vesz föl magunkra. És ezért kívánok maguknak sok jó erőt, egészséget, mög annak jó egészséget, aki eztet kikutassa... na annak kemény munkája van ezzel kapcsolatosan, tetszik érteni? Me' ez nem gyerökjáték. És

² Az átiratokban a rövidebb szüneteket három ponttal jelöltem, a hosszabbakra a || jelet alkalmaztam. Félkövérrrel emeltem ki a III. szövegben azokat a fordulókat, melyek szükségesek a csatorna létrehozásához/megszakításához – telefonos beszélgetés lévén –, de nem járnak együtt verbális tartalommal.

ezek az állatok, ezek nagyon kemény állatok. Nagyon. Arról tudom, mer' miko' iskolába jártam, akkor én ezt tanultam. Igaz, hogy arra nem jártam, de televízió köröszől láttam űket. Ez nagyon kemény állatok, nagyon. Van barna is közöűtűk, meg || aztán fekete is, vagy sötétbarna is... erre mán én nem emlékszőm. De ez nagyon kemény állatok. Majdnem || még keményebb állatok, mint a tigris vagy az oroszlány. Ezek nagyon kemény állatok. Főleg.

Szöveg II.: Füzesabonyi választási híradó

- 1.a A: Hogyan tájékozódott a jelöltekről?
- 2.a B: Ö... Nem nyilatkozom. Nem nyilatkozom, hogy hogy tájékoztattam.
- 3.a A: Minek alapján hozta meg a döntését, hogy kire fog szavazni?
- 4.a B: Öhm.. Én csak öö... gondolatba' || szavaztam... akit láttam, hogy jó, az... arra szavaztam.
- 5.a A: De valahogy csak tájékozódott a 31 jelöltről és a 4 polgármester jelöltről...
- 6.a B: Ö... igen, de... hm || (cuppogás) na. Nem tudom, hogy öö..., milyenek lesznek, komolyan mondom, tényleg, de szerintem jók || lesznek a jelöltek, akik... akikre én szavaztam, de nem tudom. Nem vagyok benne biztos.
- 1.b C: Ö... hát hm... ö... az az igazság, hogy öö... mindenki szeretne || valami jobbat csinálni, öö.. szeretnének mondjunk, esetleg ilyen univerzális balhékat csinálni meg bulikat csinálni itten Abonyba'. Meg... meg... meg ezt meg... meg ezt, ami meg ezt, ami volt is pénteken, hogy...hogy... hogy... hogy vannak ezek a bulik, meg satöbbi...
- 2.b A: De most választás van, nem lehetne arra korlátozódni?
- 3.b C: Ö... Lehetne, lehetne arra korlátozódni. Hm...
- 4.b A: Milyen szempontok alapján hozta meg a döntését, hogy ma kire szavaz Füzesabonyban?
- 5.b C: Én az az igazság, hogy én azt szeretném, hogy ha... hogy ha... hogy ha tényleg mindenki azt szeretné, hogy ha... hogy ha... hogy ha tényleg jó lenne mondjuk nekűnk. Nem tudom, mibe, de... De hogy ha jó lenne nekűnk.
- 7.a A: Tudja egyébként, hogy kik a... tehát ki a 31 || képviselőjelölt és ki a négy polgármester jelölt?

- 8.a B: Ö || a négy polgármester jelölt az ö... Nagy Csaba, ööö || Dr. Ondos-Csontos || hm... na... ö... Dr. Csontos ö || László, || meg ööö... a harmadikat, azt nem tudom.
- 9.a A: De négy van..
- 10.a B: Akkor... akkor a másik kettő az nem tudom.
- 11.a A: És a jelöltek közül, a 31 jelölt közül esetleg tud valakit, akit tüze-
tebben ööö... átnézett, a munkásságát megnézte, || egyáltalán
az alkalmasságát megnézte akár újságban, tévében, interneten,
kiadványban?
- 12.a B: Nem, nem néztem meg.
- 13.a A: És akkor így nem volt egy kicsit nehéz döntést hozni?
- 14.a B: Hát nehéz döntésnek nehéz döntés volt, de || (cuppogás) döntöt-
tem.
- 15.a A: És mi... mi a szándék és a cél az ön döntésével? Mondjuk a
város érdekét tekintve.
- 16.a B: Az hogy ööö... jó legyen minden, hogy a zutak is rendbe' legye-
nek. Meg ööö... rendbe' legyenek a || házak, meg... szóval hogy
be legyen minden parkosítva... hogy szép legyen a ház előtt,
meg szép legyen az egész város, meg az utak jók legyenek...
hogy ne legyenek kátyúk, ne legyenek hm... gödrök, hogy az
utat meg lehessen csinálni normálisan, mer' némelyik út úgy néz
ki, hogy az valami siralmas. || De || úgyhogy...
- 6.b C: Mondjuk, mondjuk, mondjuk, mondjuk, ez a... e... ez a... ez a...
ez a || zárcsökkentés... ööö...ööö || szemétdíj-csökkentés...
ööö...
- 7.b A: Mi az a zárcsökkentés?
- 8.b C: Ö... Én csak hallottam. Én csak hallottam, hogy... hogy... hogy
dobnak fel ilyeneket is.
- 9.b A: Hol csökkentik a zárat?
- 10.b C: Hát gondolom, hogy ebben... ebben... ebben... ebben. Hogy...
hogy...
- 11.b A: De kik?
- 12.b C: Hát gondolom...ööö.. ezök.. ezök a kormánytagok... ,hogy...
hogy... gondolom szét...szétdobják, szétdobják, én...
- 13.b A: Mert Ön most kormányzati tagokra szavazott?
- 14.b C: Nem, nem... csak... csak... csak, hogy gondolom, hogy hát...
de... mindegy, az a lényeg, hogy én... án azt szeretném, hogyha
valami jobb lenne.
- 17.a B: Legyen tánc... táncest... meg ilyen... hogy programok ö... legye-
nek, mittudomén.
- 18.a A: Mármint hogy hol? A beparkosított házak előtt, például?

- 19.a B: Nem, például itt a játszótéren legyenek ööö || hm || (cuppogás) tánc... táncest, akik énekelnek... hogy ki lehessen nyugodtan menni a parkba, mert ed... ed... ed... eddig nem lehetett kimenni a parkba, mert nem volt... nem volt... semmi, ami jónak látnám, hogy ki kék... ki érdemes lenne menni, szóval, || hogy ki lehessen érdemes legyen kimenni a pályára, hogyha... valami...
- 15.b C: Én azt szeretném, hogyha az volna, mint... mint ezelőtt mondjuk négy évvel-öt évvel volt, ami... ami... ami... mondjuk eddig is volt. Négy vagy öt évvel. É...én az szeretném.
- 16.b A: És el...elmondja nekünk, hogy mi az amit szeretne, és mi volt négy vagy öt éve?
- 17.b C: Hát most mondtam el. Most mondtam el, hogy ööö... hogy... hogy... hogy... hogy tényleg azok a... azok a... azok a bulik, meg... meg... meg... meg azok a tényleg... tehát... tehát azé'... újítsuk má' föl Füzesabonyt... tehát ne nevetségesidejük má' Füzesabonyt, tehát újítjuk föl... ööö... tehát azé' csak...csak terjeszkedett Füzesabony. Meg... meg azé' mindig jobb... jobb... jobb lett... jobb-jobb lett.. és .. és én... én az szeretném, hogy azé' minél tovább... minél tovább ööö... terjesszük ezt a dolgot.
- 18.b A: ...és lehetett táncolni a parkban.
- 19.b C: Akár!
- 20.b A: Mit vár ön az új testülettől?
- 21.b B: Hát hogy... ööö || legyen... legyenek jók, hogy ööö || hm... be legyen... (cuppogás) hát, hogy ööö || na.. hogy legyen aszondja... legyen olyan, hogy ööö || (cuppogás) hm || ne legyen tán', legyen tánc, meg legyen || hm... az, hogy jól csinálják az ilyen programokat!

Szöveg III.: Kórház?

1. B: (felhívja A-t, telefoncsörgés)
2. A: Békéscsaba, mentők.
3. B: A kórház?
4. A: Békéscsaba mentők.
5. B: De a kórház?
6. A: || Milyen kórház?
7. B: Békéscsabai kórház?
8. A: Békéscsaba Mentőállomás. Harmadszorra mondom. A kórháznak a száma 441-411.
9. B: Igen?
10. A: Igen.

11. B: Onnan kell a mentőket hívni?
12. A: Nem. Ha a mentőket akarja hívni, akkor most jó helyre telefonált.
13. B: Igen, de hát énnekem negyedikére írta ki az orvos, hogy negyedikén... de hívjam már másodikán...
14. A: Jó, de még csak harmincadika van.
15. B: Májma?
16. A: Igen.
17. B: || Májma harmincadika van?
18. A: Igen.
19. B: És akkor mikor lesz negyedike a... milyen napon?
20. A: Csütörtökön.
21. B: Csütörtökön?
22. A: Szerdán, szerdán.
23. B: Szerdán?
24. A: Igen.
25. B: Akkor másodika mikor lesz?
26. A: Hétfőn.
27. B: Hétfőn? Májma vasárnap van, ugye?
28. A: Szombat.
29. B: Szombat van?
30. A: Igen.
31. B: Hát teljesen meg vagyok zavarodva... Akkor mit hívjak majd?
32. A: Majd hétfőn a 444-844-et.
33. B: 444-844. Köszönöm.
34. A: Szívesen.
- 35. (Hívás vége)**

Szöveg IV.: Mi újság van a tóparton, tópartokon?

1. A: És gondolom, ilyenkor jó alkalom van arra is, hogy megbeszéljék egymás közt, mi újság van a tóparton, tópartokon...
2. B: Nyilvánvaló ugye, azért a messzeségből jött, hogy ki, hogyan, hogyan, merre, meddig... sz || mivel... Igaz, hogy tél van, de most már reméljük elmúlik, és a tavasz azér' a... a... egymásnak a || az agytekervényének a fölvilágosítása egy kicsit, hogy || mik, mit, mivel lehet még, meg mit érdemes, meg hogyan, biztos, hogy sok ilyenre sor kerül majd.
3. A: Köszönöm szépen.

Szöveg V.: Oláh Gino majálisa

1. A: Sziasztok. Hadd kérdezzünk már egy-két kérdést. Mit jelent nektek a május elseje? Itt közbe már itt a kollega el is indult.
2. B: Há...
3. A: Miért vagytok itt? Miért jöttetek ki?
4. C: Ünnepelünk.
5. B: Ünnepelünk, mulatunk, szórakozunk || evés-ivás.
6. A: Aha. || És jól érzitek magatokat? Rendszerben van minden? Programok?
7. B: Persze, jók a programok, minden jó. || Csak sok köcsög van.
8. A: Miért?
9. B: Hm... Nem nagyon jó a biztonság.
10. A: Mert hogy?
11. B: Hm...Kevés az ember.
12. A: Milyen ember?
13. B: Hát a biztonsági szervezet kevés nagyon. Rosszul van megcsinálva nagyon.
14. A: Mert szerinted van mitől félni itt most?
15. B: Persze.
16. D: Vannak rossz emberek mindig.
17. B: Rossz emberek vannak || na.
18. D: A Rosszakat el kell ítélni.
19. B: Ja.
20. D: A Rosszakat el kell ítélni. Akik bűnösök, szenvedjenek. || E..Ez az a szeretet ünnepe ez a ma..majális. Mindenkit szeressünk, békében éljünk és nem szabad || rosszindulatúnak lenni, mert elég sok a rosszindulatú ember sajnos... és nagyon sok a veszedelem, ami már... ami már oda kéne figyelnie sok embernek.
21. A: Mert itt most milyen veszedelmet láttok? Vagy...
22. D: Hát most nem itt jelenleg. Amilyen infláció folyik itt ebben... rendszerbe'.
23. A: Ühüm.
24. D: Most itt szeretni kell... ünnepkor szeretni kell az embereket, a népeket, egymást. Mindenki egyért, egy mindenkiért.
25. A: Kösz.
26. D: Köszönjük szépen.
27. A: * Nevet adjunk Önnek?
28. D: Gino. Az Oláh család. Ja
29. B: Mikor lesz benne? Mikor lesz benne?
30. A: Es(te)...

2. Táblázat

Szövegek	Hashtagek	Előfordulás
Ezek az állatok nagyon kemény állatok	#nagyonkeményállatok	4
	#vanbarnaiskozottuk	1
	#egyilyetfőszedniemlékbe	1
	#ezekazallatoknagyonkeményállatok	1
Füzesabonyi választási híradó	#univerzálisbalhé	46
	#univerzálisbalhék	4
	#nehézdöntésneknehézdöntésvolt-dedöntöttem	1
	#belegyenmindenparkositva	1
	#mindenbelegyenparkositva	1
	#kilehessenérdemeslegyenkimenni-aparkba	22
	#nelegyenekkátyúk	2
	#nelegyenekkatyuk	2
	#nelegyenekgödrök	2
	#zárcsökkentés	31
	#zarcsokkentes	35
	#zàrcsökkentés	1
	#zàrcsökkentès	1
	#zàrcsökkentést	1
	#zàrcsökkentes	1
	#legyentanc	2554

	#legyentanc 	29
	#legyentanc 	8
	#legyentanc 	36
	#legyentanc	34
	#legyentanc	2496
	#legyentanc 	2
	#legyentanc 	2
	#legyentancest	3
Kórház?	#békéscsabaimentők	1
	#bekescsabamento	1
	#békéscsabamentők	1
	#békéscsabamentők	1
	#bekescsabamentok	4
	#ezittakorhaaaaz	1
	#kórháááz	8
	#kórháázzzz	1
	#teljesenmegvagyokzavarodva	5
	#teljesenmegvagyokzavarodva 	1
	#teljesenmegvagyunkzavarodva	1
	#teljesenmegvanzavarodva	1
Mi újság van a tóparton, tópartokon	#topartontopartokon	109
	#tópartontópartokon	4

	#miújságvanapartokontópartokon	1
	#miujsagatopartontopartokon	2
	#agytekervenyekfelvilagositasa	2
	#agytekervenyekfelviragoztatasa	1
	#egymasagytekervenyekfelvilagositasa	1
	#egymasagytekervenyinekafővilagositása	1
	#egymasagytekervényénekafelvilagosítása	1
Oláh Gino majálisa	#jokapogramok	127
	#jókapogramok	26
	#jokapogramokcsaksokakocsog	4
	#jokapogramokcsaksokaköcsög	1
	#jókapogramokcsaksokaköcsög	3
	#jokapogramokcsaksokakenyer	2
	#jokapogramokcsaksokakocka	1
	#jokaprogramok	224
	#jókaprogramok	34
	#jokaprogramokcsaksokakocsog	10
	#jókaprogramokcsaksokaköcsög	3
	#jókaprogramokcsaksokköcsögvan	4
	#jokaprogramokcsaksokittakocsog	1
	#jokaprogramokmindenjo	1
	#jokaprogramokcsaksokkocsogvan	1

#jókaprogramok 😊	1
#csaksokkocsogvan	6
#csaksokköcsögvan	2
#csaksokkocsogvan 😊	1
#csaksokakocsog	19
#csaksokaköcsög	9
#sokakocsog	39
#sokaköcsög	35
#sokaköcsögkevésabiztonság	2
#sokaköcsögdejóasör	1
#sokakocsogjokalogramok	1
#sokakocsogember	1
#nemnyonjoabiztonság	1
#nemnyonjoaközbiztonság	1
#kevesazember	3
#kevéfazember	1
#kevésabiztonság	5
#kevésabiztonságiszervezet	1
#arosszkatelkellitelni	3
#arosszkatelkellítelni	1
#szeretetunnepezamajalis	6
#szeretetunnepeamajalis	1
#ezszeretetunnepezamajális	3

#majalisszeretetunnepe	1
#majálisszeretetünnepe	2
#majalisszeretetunnepe 🤔 😊	1
#ginomajalis	13
#ginomajalisa	13
#ginomajális	4
#ginomajálisz	1
#olahcsalad	3
#oláhcsalád	7
#olahgino	5
#oláhgino	1
#ginoesazolahcsalad	1
#ginoésazoláhcsalád	1
#ginoesazolahcsalad 🙌 😊	2
#olahdzsino	2
#dzsinomajalisa	1
#dzsinomajalis	1